

történetét fordítja le Plutarkhosból s kinyomatja Kolozsvárott. Ez működésének utolsó jele; ettől kezdve letűnt a cselekvés színteréről. Hol s mikor halt meg, nincs semmi adatunk.¹

Ennyi a mit életétől megtudhattunk; még a szombatos felekezethez való viszonyáról kellene megemlékeznünk, de ez beható fejtegetést kívánna s eltérítne kitzüött czélunktól.

A NÁDOR-KÓDEX KIADÁSÁNAK TÖRTÉNETE.

DR. ILLESSY JÁNOSTÓL.

Felséges uralkodóházunk tagjai közt alig volt egy, ki Magyarország javán annyit munkált, ki a magyar nemzet érzelmés gondolatvilágával magát annyira azonosította s ki éppen ezeknél fogva nemzetünk őszinte szeretetét, becsülését annyira kiérdemelte, mint József nádor.

Ez a szeretet és becsülés hosszú életpályáján folyton kísérte a nádort, de legszebben félszázados nádorságának örömnepén nyilatkozott.

József főherczeg 1848-ban töltötte be nádorságának ötvenedik évét. Az egész ország nagy lelkesedéssel készült ez ünnepre.

Tudományos intézeteink közül legérdemesebben a budapesti egyetem, illetőleg az egyetemi könyvtár kívánta részét az ünnepélyből kivenni. Szögyény László helytartótanácsostól, mint a tanulmányi bizottság elnökétől, eredt az eszme, hogy az egyetemi könyvtár valamely alkalmi művet szerkesztszen s adjon ki a jubileum emlékére. Az eszme kivitelével Toldy Ferenczet, a könyvtár igazgatóját bízta meg. Irodalomtörténetünk lelkes művelője nagy örömmel fogadta e megbízást s véleményét a következőben sietett Szögyény elé terjeszteni:

»Nagyméltóságú M. kir. Valós. Belső Titkos és Helytartósági Tanácsos Tanulmány-bizottsági Elnök Ur! Kegyelmes Uram!

¹ Uzoni Fosztó szerint már 1592-ben meghalt. A mint írja: »szerencsétlen és végzetes vala az esztendő egyházunkra nézve. Hunyadi Demeteren kívül még több fénytől fosztotta meg egyházunkat. Meghalt előtte néhány hónappal Basilius István, Bogáthi F. Miklós és Pictoris Miklós, egyházunk nagy díszei.«

Méltóztatott Excellentiád velem kegyesen parancsolni: adnék véleményt arról: minemű munka kiadásával ülhetné meg a M. kir. Egyetem Könyvtára Fenséges Nádor s Királyi Helytartó Ő Főhercezségének, mint különben is e könyvtár egyik nagylelkű Jótévőjének, nádori hivatala ötvenedik örömévét: úgy, hogy ez által Ő Fensége országosan ismeretes magas gondolkozásához képest egyszersmind a hazai irodalom is emlékezetes gyarapodást vegyen.

Keresztül néztem e végre könyvtárunk kézirati kincseit. Lehetne, Kegyelmes Uram, néhány, hazánkat illető, kiadatlan történeti munka közül válogatni: lehetne egy, tetszés szerint meghatározható nagyságú Oklevélgyűjteményt szerkeszteni: de ezek több előkészületet s ennelfogva huzamosabb időt kívánnak, mint a mennyit a jelen körülmények engednek. Ennelfogva alig van, mit kevés hónapok alatt eszközölhetőt s e mellett becsben és fontosságban az alkalom ritkaságához és ünnepélyességéhez illőbbet ajánlani bátorkodhatom, azon *Magyar Codexek* kiadásánál, melyek e könyvtár fődíszei közé tartoznak s miknek kiadásával a magyar nyelvvizsgálat segédeszközeinek valóban tetemes gazdagulását látná. E codexek pedig névszerint a következők volnának:

I. Egy 1506 évet viselő, de világosan jóval régibb szerkezetű kézirat. Tartalma egy kalendariomon kívül, mely régiségre nézve a második magyar, mit eddig ismerünk, szép imádságok, énekek és predikációk.

II. Egy 1508 évet viselő kézirat. Tartalmát némely, a hit dolgait illető *Elmélkedéseken* kívül *Legendák*, számszerint nyolcz, teszik. Ezeknek nyelve is ős régiségre mutat, habár a kézirat csak a XVI. század elejéről való.

III. Egy 1510–1521 évek közt iratott nagyobb codex, *legendákkal*, *predikációkkal* és erkölcsi elbeszélésekkel.

Ezek együtt egy szép kötetet adnának, melyet »Nádor-Codex« névvel lehetne a dolog emlékezetére megbélyegezni.

Terjedelme az egésznek, mennyire betű- és sor-számítás útján néminemű valószínűséggel előre meghatározhatni, ez lenne:

1. Czím, ajánlat, előszó, jegyzések mintegy	21 lap.
2. Az I. alatti kézirat	80 »
3. A II. alatti kézirat	85 »
4. A III. alatti kézirat	214 »

Együtt 400 lap

mi egy 50 ívnyi, mérsékelt vastagságú, de mégis méltó tekintetű szép kötetet tenne.

A nyomtatás költségein kívül, melyek a papiros minémiségéhez képest nagyobbak, de kisebbek is lehetnek, kivált ha csak 200 példány nyomulna vastagabb papirosra a Fels. Udvar, kormányzések, hazai hatóságok és bel- s külföldi könyvtárak részére, a többi költség néhány hasonmás s egy csinos czimlap árából (mikre talán 150 frtot számíthatni) s a bekötésből (egyre-másra 15 kr. darab szerint) állana. Miután pedig méltán feltehetni, hogy a munka, ha mérsékelt ára szabatik, kettős tekintetből jó keletnek fog örvendhetni, a költségnek egy szép része ismét visszatérülhet.

Az egész kiadás vitelére bátor vagyok Excellentiádnak lelkiismeretes szolgálatomat ajánlani, ki mindenkép rajta lennék, hogy a külső kiállításon kívül a textus correct, valóban kritikai szerkezete is a várakozásnak s az alkalmiság jelességének mindenkép megfeleljen.

Mely előterjesztés után Excellentiád tapasztalt kegyelmeibe ajánlott mély tisztelettel öröklöm Kegyelmességednek, Pest, ápril 27. 1846., alázatos szolgálja Schedel Ferencz, kir. Könyvtár-Igazgató. »

Toldy ezen javaslatából — miként első tekintetre észrevehető — hiányzik a felelet egy lényeges kérdésre: a kiadás költségeinek kérdésére. E hiány pótlására csakhamar meghagyást kapván Szögyénytől, erre nézve következőleg nyilatkozott:

»Nagyméltóságú M. kir. valóságos belső Titkos Tanácsos, Tanulmány-Bizottsági Elnök Ur! Excellentiád újabb kegyes meghagyásából a Náadori Emlékkönyvnek mily módóni kiadhatása, úgy a szükséges előleges költségvetés iránt a következőkben van szerencsém alázatos véleményemet, illetőleg tudósításomat előterjeszteni.

A kiadás a M. kir. Egyetem Nyomtató Intézete költségein és számára történhetnék. Dicsó emlékezetű Mária Terézia királynénk Bécsben nov. 5. 1779. költ, e nyomdának legkegy. adományozott kiváltság-levelében, az iskolai könyvekre adott kirekesztő engedelemnek azt adja okául »quod fundus Typographiae partim pro intertentione et conservacione bibliothecae universitatis . . . partim pro renumerandis¹ eruditis lucubrationibus destinatus

¹ Értsd szükségképen: et edendis.

sit . . . «. Hogy ezt a Nyomtató Intézet a Nagymélt. M. kir. Helytartó Tanács mindenkori legkegy. Helybenhagytaival gyakorolta is minden időkbén, mutatja a nyomda könyvlajstroma, melyben nemcsak iskolakönyveket, hanem egyéb, a tudomány hasznára szolgálándott és oly munkákat is találunk hirdetve, melyek a reájok fordított költségek megterülését épen nem hagyják reményleni, milyen péld. Bernolák hat kötetes tót szótára, Durich Bibl. Slavicája, Horányi Scriptores Schol. Piarum, Katanchieh Orbis Antiquus, s egyéb munkái, Schönwiesner némely munkái, az Oláh Szótár stb. mások, mik egyedül a tudományok hasznára, bizonyos veszteségre majdnem, voltak kiadva, mint azt a következés csakugyan mutatta. E veszteséget a szellemi hasznon kívül, az iskolai s némely egyházi könyvek kiváltságos kiadásainak kellett helyreütni.

Már hogy az Egyetem Könyvtárában létező régi magyar kéziratok közzé tétele a magyar nyelvtudomány tetemes előhaladására szolgálna, azt a mai időben és Excellentiádnak mutogatni annál kevésbbé szükséges, minthogy mind a többi nemzetek példája, kik nyelveik emlékeit a legnagyobb gonddal kiadogatják, mind az ily régiségeknek az academia által eddig kiadásából a magyar nyelv természetének mélyebb ismeretére már is háramlott nagy haszon bőven bizonyítja. Az itt szóban levő kéziratok pedig nemcsak épségök, hanem tartalmok változatossága, részint eredetisége, mindenek felett pedig a textus tetemes régiségével ajánlkoznak, mire az egész nyelvezet csalhatatlanul mutat, úgy hogy az, a leírás korát, mely 1506 és 1521 közé esik, kétségkívül sok évekkel meghaladja. Annál nagyobb hálával venné pedig ez idő szerint a haza s magyarság e becses kincseinek az Egyetem által kiadását, mert eddig annak költségein leginkább csak a deák és szláv tudományos érdekek gazdagultak.

De nem is lehet attól tartani, hogy a veszteség tetemes lenne. Mert habár mintegy 200 példány hivatalos használatra, tehát költségtérítés nélkül, fordíttatnék, a fenmaradó 300 példánynak néhány év alatt elköltét annál inkább reménylhetni, mert 1. több, mint hihető, hogy nem kevesen lesznek, kik e munkát, mint egy nevezetes nemzeti örömev emlékét fognák magoknak megszerezni; 2. pedig, mert azt az olcsó ár, melyet talán 3 ftban lehetne megalapítani, az irodalom és nyelv barátjai közt tenné kapossá: mely reményem azon tudomásom alapszik, hogy az

Academia Nyelvemlék-gyűjteményéből, melynek minden kötete *hét* pengőftba kerül, mégis 130 és több példány költ el.

A mi már a megközelítő költségvetést illeti, az véleményem szerint így állana :

1. Leiratási költség alku szerint	20	frt — kr.
2. Nyomatás és papiros, 50 ív, a budai egyetemi nyomda előleges ár-terve szerint 12 ftjával teszen	600	» — »
3. A gót alakú karimázat fábametszése és öntése	38	» — »
4. A gót címmlap rajza és fábametszése, mindkettő Szilády xilograph ár-terve szerint	20	» — »
5. Négy hasonmás kőre metszése, színezése, nyomatása papirosa, Lencsó könyvnyomtató ár-terve szerint	70	» — »
6. A fens. Főherczeg diszes arczképe, címképül, gót rámlában Walzel könyvnyomtató ár-terve szerint, rajz, nyomatás, papirossal ,	65	» — »
7. Tíz példány gazdag díszkötése, egy, ezüst kapcsokkal, a fens. Főherczeg és Udvar számára, egyremásra 5 frtjával, Láng könyvkötő ár-terve szerint.	50	» — »
8. 190 péld. vászonban, hivatalos használatra, 20 krjával	63	» 20 »
9. 300 — egyszerű kemény táblában 8 krjával	40	» — »

Összesen 968 frt 20 kr.

Vagy mindenestől kerek számmal legfelebb ezer frt.

Feltéven, hogy, mi bizton remélhető, a 300 eladó példány, habár csak idővel is, 3 frtjával elkél, bevehető 900 frt, miből 20 percentként 180 frt lehajolván, bejőne tisztán 720 frt. És így a költség maximumát ezer frtra tevén, a bizonyos veszteség a töke kamatjain kívül 280 frtot nem haladna meg. Sőt ha az ajándék példányok összesen 50 példányra szoríttatnának, e veszteség is teljesen elenyésztehető.

Minthogy a teljes kiállításra hat hónap szükséges, ha Excellentiád a kivitellel haladék nélkül méltóztatnék megbizni, elkészülhetne a munka november 10-ig; és így két, vagy tán több nappal is a nádori választatás teljes félszázadának betölte előtt. Mely alázasatos előterjesztés után Excellentiád magas kegyeibe ajánlott mély tisztelettel vagyok Kegyelmességednek, Pesten, május 4. 1846. alázasatos szolgálja Schedel Ferencz, m. kir. Egyetemi Könyvtár Igazgatója.«

E két vélemény alapján Szögyény május 12-én a m. udv. kancelláriához járult javaslatával. Fölterjesztésében utal a jubileumi ünnepély országos jelentőségére, melyet nemcsak a közpályán

eltöltött, az egész országra áldásos ötven éves tevékenység ritkasága emel, hanem az ünnepelendő kiváló személyisége is. Nem akarja a nádor korszakalkotó, mindent felölelő munkásságát felsorolni, csupán azon jóakarata érzelmét emeli ki, melylyel a magyar nyelv java és felvirágoztatása iránt folytonosan viseltetett s azon odaadó támogatásra utal, melyben minden alkalommal s különösen 11 országgyűlésen, mint elnök a magyar tudományosságot és művészetet részesítette s azoknak az ország határain kívül is tiszteletet szerzett. Egy szóval az ő magas neve Magyarország jelenkori fejlődésével s mindennel, mi egy igaz hazafinak drága, oly bensőleg összeforrt, hogy a legfényesebb szavak is halványak az ő halhatatlan érdemeinek rajzolására. Midőn ez érdemeket ünnepelni készül az egész ország, nem maradhat el az örvendezők sorából az egyetemi könyvtár sem, a mely annyiszor tapasztalta a nádor atyai támogatását.

E végből legczélszerűbbnek vélné egy alkalmi könyv kiadását, mely míg egyfelől az ünnepély jelentőségéhez méltó, másfelől maradandó emléke lenne a nevezetes napnak s a hazai tudományosság is nyerne vele.

Ezután részletesen ismerteti a kiadandó munka tartalmát, beosztását, költségvetését egészen a Toldy javaslata alapján. A tartalomra nézve azonban nem hallgathatja el abbeli észrevételét, miszerint óhajtaná, ha a könyv nem csupán nyelvemlékekre szorítkoznék, hanem valamely kiadatlan hazai történetíró közérdekű s alkalomszerű munkáját tartalmazná. Ez azonban az idő rövidege, a készületlenség s az esetleg terjedelmes história kiadásával járó költségtöbblet miatt alig eszközölhető. Különben a munka jelen alakjában is eléggé összhangban fog állani az ünnepélylyel s mintegy kifejezője lesz a nádor jóakarátának, melylyel a magyar nyelv iránt mindig viseltetett.

Szögyény előterjesztése a kancellárnál, Apponyi György grófnál nem találkozott semmi nehézséggel. Készséggel bocsátotta ő felsége legfelsőbb jóváhagyása alá, a ki az engedélyt július 12-én meg is adta. Helyén valónak találta azonban Szögyény azon kívánságát, hogy a jubileum természetének sokkal megfelelőbb lesz, ha a kiadandó könyv nem csupán nyelvemlékeket tartalmaz, — melyek különben is kevés olvasó közönségre számíthatnak s a jelen poli-

itikai viszonyok közt könnyen kétértelmű magyarázatokra szolgál-
nának alkalmul — hanem történelmi tárgyú emlékeket.

A kancellár mindjárt másnap közölte (601/1846. eln. sz. a.)
e legfelsőbb kívánságot Szögyénynyel, a ki ismét Toldyt utasította
hasonló szellemben való véleményadásra.

Igazat kell adnunk mind Szögyénynek, mind a legfelsőbb
elhatározásnak: a »Nádor-kódex« abban a tartalomban, a mint
azt Toldy javasolta, nem illet egészen a jubileumhoz. Bármily
nagyok lettek légyen is József nádor érdemei a magyar nyelv
közkeletűvé, államivá tétele körül, azok végeredményeikben mégis
csekélyebb jelentőségűek, semhogy a magyar nyelvemlékekből
elvonható tanuságokkal összefüggésben állottak volna. Maga József
nádor sohasem tanult meg magyarul, úgy hogy az országgyűlések,
melyek, mint az 1843/4-ki, kivívták a magyar nyelv hivatalos
főlényét, azon törvények kötelező ereje alól, csupa tiszteletből és
kíméletből őt, noha az ország első tisztviselője volt, kivették.

Toldy álláspontja azonban e tárgyban igen is érthető, köny-
nyen megmagyarázható azon nagy előszeretetből, melylyel a régi
nyelvemlékek iránt viseltetett. Mikor 1843-ban az egyetemi könyv-
tár igazgatójává kinevezték, a gazdag könyv- és kéziratanyag ren-
dezése és lajstromozása közben még inkább erősödött benne a
vágy a könyvtár nagybecsű kódexeinek közrebocsáthatása után.
Jól tudta azonban, hogy az ilyen kiadványok nálunk még nem igen
találnak sem kiadóra, sem fogyasztó közönségre, azért kész örömmel
ragadott meg minden kínálkozó alkalmat, így Szögyény felhívását
is, czélja megvalósítására.

A felsőbb kívánság előtt mégis kénytelen volt meghajolni.
Első eszméjével mindazáltal nem hagyott fel. Ujabb tervezetet
nyújtott be Szögyénynek, a melyben a felsőbb óhajtást a saját
kedvencz eszméjével összeegyeztetni iparkodott. Megoldhatónak
vélt minden nehézséget, ha a nyelvemlékek elébe egy történelmi
árgyú rövid értekezést illeszt.

E véleményének azonban nem adhatott mindjárt kifejezést.
Épen akkortájt távol volt a fővárostól és hivatalától s csak augusz-
tus 3-án terjeszthette Szögyény elé a kövélkező javaslatot :

Nagyméltóságú M. kir. valós. belső Titkos Tanácsos! Tanul-
mány-Bizottsági Elnök Úr! Kegyelmes Uram! Méltóztatott Excel-
lentiád ujabban kötelelességemmé tenni, hogy Nádori emlékkönyvtül

a magyar codexek helyett, vagy mellé, vagy valamely általános történeti érdekű kéziratot hozzak javaslatba, vagy olyat, mi különben a nádori hivatalra vonatkozik.

Ennek következtében újra és nagy gonddal átbúvárlottam gazdag kéziratárunkat. Sok abban, Kegyelmes Uram, a hazai történetek felderítésére szóló oklevél, vannak kidolgozott s eddig kiadatlan munkák is: de az elsőbbek ezerekre menvén, előleges gondos átolvasást, kiszemelést, jegyzésekkel járó szerkesztést kívánának: mi, hogy a munka elhamarkodva ne legyen s az alkalom méltóságának megfelelően, időt nem keveset kíván; az utóbbiak pedig, eltekintve attól, hogy elég nagyszerű köztők csak Brutus története (Joan. Mich. Bruti Historiarum L. XIII.) s ez is a marosvásárhelyi és bécsi codexekkel lenne még előbb összevetendő és kiegészítendő: mind olyak, mik a haza szomorú emlékezetű polgári háborúit terjesztik elő s így, csekély véleményem szerint, egy ily szerencsés napnak, milyen a köztiszteletű Nádor ötven éves emléknapja, diszesítésére nem egészen alkalmasak. Volnának más kéziratok is: a Katancsics néhai könyvtárőrünk munkái, milyenek: Commentarius in Geographiam Mosis, Herodoti, Strabonis, Plinii; volnának Grossing József nyelvtudományi munkái, u. m. Vocabularia Sumatranum, Brasilianum, Peruvianum, Mexicanum, Malicum, Javaicum; volna igen becses egy pár arab codexünk: — de mindezek részint igen terjedelmesek, részint kiadásuk sok időbe és költségbe kerülő: mindnyája pedig az általános tudományosságra nézve ugyan nagybecsű, de hazai érdekekkel éppen nem bíró.

Ily körülmények közt nagy örömemre szolgált a Hevenes, Cseles, Kaprinay s Pray több száz kötetre menő kéziratgyűjteményében végre valamire találhatni, mi Excellentiád óhajításainak úgy látszik megfelelőend. Ez nem egyéb, mint Praynak egy rövid történeti értekezése a magyarországi nádorokról, deák nyelven, mely, ha e részben Excellentiád nagybecsű bizodalmaival megajándékozhatnám, általam a legújabb időig lenne kiegészítendő. Ez a magyar nyelvemlékek elé bocsátva, csakugyan nevelné az emlékkönyv érdekét, becsét s azt alkalomszerűbbé tenné: midőn másfelől sem költség, sem kiállítási idő tekintetében nagy különbséget nem tenne, mert csak 3 vagy 4 ívvel nevelné a könyv terjedelmét

Midőn ezeket Excellentiádnak feljelenteni sietnék, kegyeibe

ajánlott mély tisztelettel vagyok Excellentiádnak, Pest, augusztus 3. 1846. alázatos szolgálja Schedel Ferencz, a M. kir. Egyetemi Könyvtár Igazgatója.

E tervezet ellen — inkább megfelelővén intencióinak — Szögyény nem támasztott semmiféle nehézséget. Minden részletében magáévá tette s már augusztus 6-án változtatás nélkül pártolólág terjesztette a kancellár elé, biztosítván őt arról, hogy a könyvtár igazgatója a belé helyezendő bizalomnak teljesen meg fog felelni; különben is a Pray munkájának Toldy által kiegészítendő részét, mely az újabkori nádorok élettörténetére, működésére fog kiterjeszkedni, ő maga is át fogja vizsgálni, sőt a tanulmányi bizottság ülnökével, Czéh Jánossal, a ki maga is »kitünő magyar történetbúvár«, felülbíráltatja.

Szeptember 11-én 796. eln. sz. a. kelt a kancellár döntő határozata, mely jóváhagyja a Pray értekezésének kiadását; aziránt azonban bővebb felvilágosítást kíván, hogy a célba vett nyelvemlékek közül, melyek legyenek kinyomatandók?

E kérdésre a tanulmányi bizottság elnöke szeptember 21-én azt válaszolta, hogy ő a nyelvemlékek közül az 1508-ki legendás könyvet tartja legmértöbbnek a kiadásra, mert a Pray dissertációjával egyetemben ez felel meg leginkább az ünnepély jelentőségének. Ellenben az 1506-ki kéziratot az előbbivel való egykorúságánál és kis terjedelménél fogva, a III. szám alatt kijelölt legendákat és predikációkat pedig terjedelmességök miatt s az idő rövidségére való tekintetből, mellőzhetőnek véleményezi.

E fölterjesztéssel egyidejűleg Szögyény felhívta Toldy Ferenczet, hogy a kancellária végdöntéséig is, a Pray értekezésének sajtó alá rendezéséhez haladéktalanul kezdjen hozzá.¹

A dologgal sietni is kellett. Az ünnepély napjául a főherczeg nádorrá választásának forduló napja november 12-ike tüzetett ki,² de azt a felség pár hét múlva november 5-ére tette át.³ Az ország főhatóságai, intézetei, a vármegyék, főpapok, főurak körrendeletileg hivattak fel az ünnepélyben való részvételre.⁴

¹ Az itt felhasznált hivatalos iratok a m. kir. orsz. levéltár helytartótanácsi osztályában őriztetnek.

² 13652/846. kancz. sz.

³ 15344/846 kancz. sz.

⁴ 37943/846. H. sz.

De nyomban elterjedt országszerte a szomorú hír, hogy a már hónapok óta gyöngélkedő nádor állapota annyira súlyosodik hogy a jubileum aligha lesz megtartható. A közhírt igazolta a kancellária október 15-ki rendelete, mely az országnak tudtul adá, hogy »Ő cs. kir. Fenségének, az ország Nádorának egészségbeli szenvedő állapota nem engedi meg, hogy dicső hivataloskodásának felszázada az e végre kitűzött napon, jelesül f. é. november 5-én ünnepeltessék.«

A nemzet még remélt; remélte, hogy az isteni gondviselés megadja neki az örömet, hogy szeretett nádora iránt táplált őszinte hálájának, tiszteletének ünnepélyes kifejezést adhat. De reménye hiú volt. 1847 január 13-án reggeli 9 órakor megszűnt dobogni a szív, mely egy ország boldogságáért vert, megszűnt működni az agy, mely egy ország jólétén, felvirágzásán annyit fáradozott.

A nagy férfiú halálával természetesen megakadt a nádor-kódex kiadása is. Megakadt, de meg nem szűnt. A fáradhatatlan Toldy nem engedte az eszmét elaludni, csak a kedvező alkalmat leste. Ez az alkalom bizony soká váratott magára. 1857 május havában történt, hogy ő felsége I. Ferencz József nejevel együtt Magyarországot először meglátogatta. Ez örömnünnep emlékéül adta ki Toldy, illetőleg az egyetemi könyvtár azt a könyvet, melyet »Nádor-kódex« neve alatt ismerünk. Ennek tartalma elütő mind az első, mind a másod izben tervezett kódextól; egyben mégis megegyezik s rá vall a szerkesztő régi kedvencz eszméjére, t. i. ez is vallásos tárgyú régi magyar nyelvemlékeket tartalmaz, azt a kéziratgyűjteményt, melyet Winkler kanonok ajándékozott az egyetemi könyvtárnak s a melyet Toldy a boldogult nádorról nevezett el.